

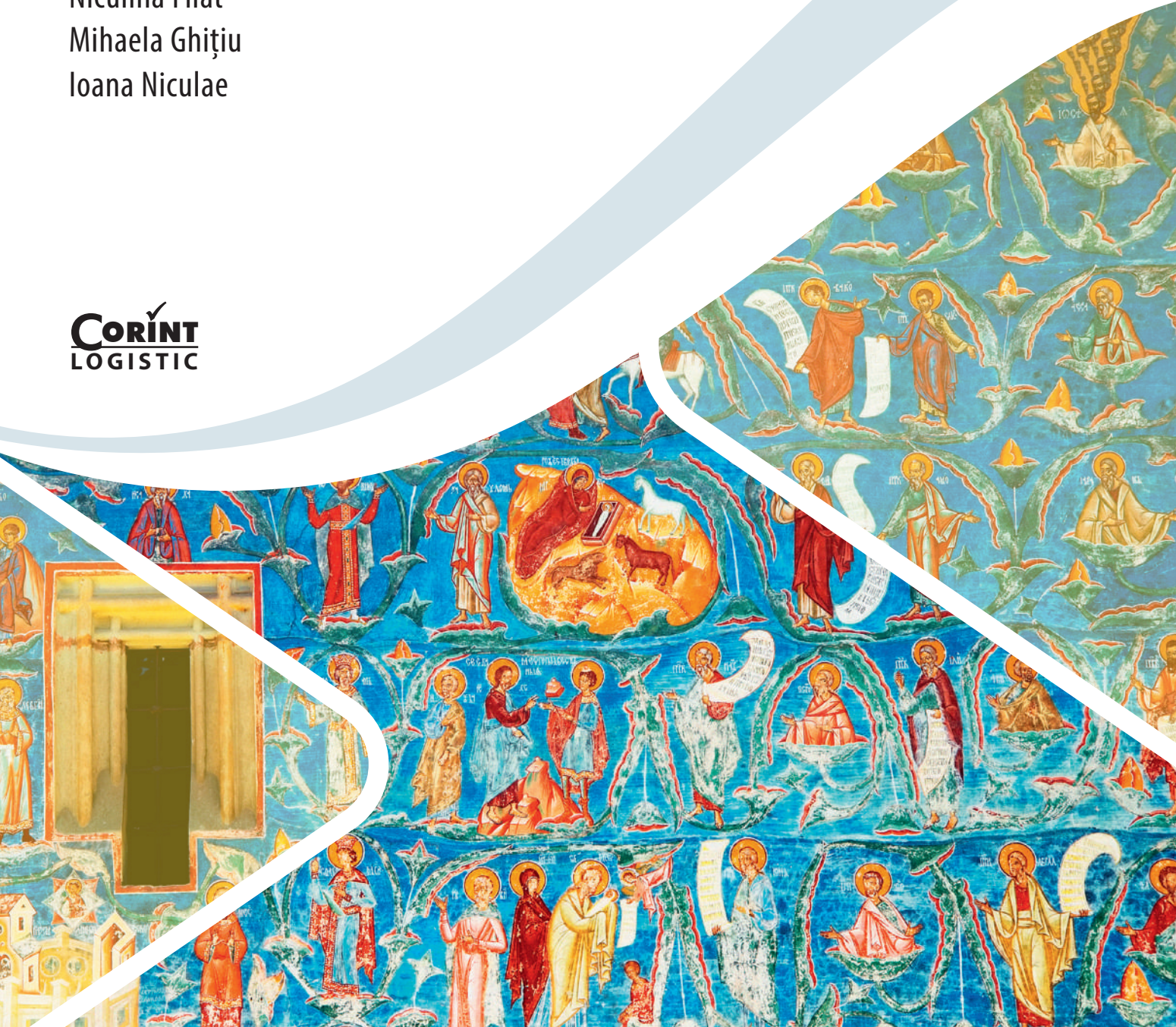
Ministerul Educației

RELIGIE CULTUL ORTODOX

Cristina Benga
Aurora Ciachir
Niculina Filat
Mihaela Ghițiu
Ioana Niculae

Manual
pentru clasa
a V-a

CORINT
LOGISTIC

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației.
Acest manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară
aprobată prin OM nr. 3393 din 28.02.2017.

116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

RELIGIE

CULTUL ORTODOX

Cristina Benga
Aurora Ciachir
Niculina Filat
Mihaela Ghițiu
Ioana Niculae

Manual
pentru clasa
a V-a

Manualul școlar a fost aprobat de Ministerul Educației prin ordinul de ministru nr.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând cu anul școlar 2022–2023.

Inspectoratul școlar

Școala / Colegiul / Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: **nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.**

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Manualul a primit avizul Patriarhiei Române prin adresa nr. 2412 din 08.03.2022.

Date despre autori:

Cristina Benga, profesor gradul didactic I, doctor în științele educației, profesor mentor și formator, cercetător în cadrul Universității „Ludwig Maximilian” din München.

Aurora Ciachir, profesor gradul didactic I la Școala Gimnazială „Leonardo da Vinci” din București, metodist ISMB, profesor mentor, formator, expert în management educațional.

Niculina Filat, profesor gradul didactic I, Colegiul Național „Iulia Hasdeu” din București, profesor mentor, formator, expert în management educațional.

Mihaela Ghițiu, profesor gradul didactic I, profesor mentor și formator.

Ioana Niculae, profesor gradul didactic I, Școala Gimnazială „Constantin Brâncuși” din București.

Referenți științifici:

Pr. prof. univ. dr. Emanoil Băbuș, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul”, Universitatea din București.

Pr. dr. Ștefan Zară, profesor gradul didactic I, Seminarul Teologic Ortodox din București.

Redactare: **Lia Decei**

Tehnoredactare computerizată: **Mihaela Ciufu**

Design copertă: **Dan Mihalache**

Ilustrații: **Corina Petre, Ana Petrovici-Popescu**

Varianta digitală: **MyKoolio**

Majoritatea icoanelor au fost reproduse după frescele pictorilor Ioan și Camelia Popa.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României Religie - cultul ortodox : manual pentru clasa a V-a /

Cristina Benga, Aurora Ciachir, Niculina Filat, -

București: Corint Logistic, 2022

ISBN 978-630-6526-04-8

I. Benga, Cristina

II. Ciachir, Aurora

III. Filat, Niculina

2

Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate Editurii Corint Logistic.

Pentru comenzi și informații, contactați:

GRUPUL EDITORIAL CORINT

Departamentul de Vânzări

Str. Mihai Eminescu nr. 54A, sector 1, București,
cod poștal 010517. Tel./Fax: 021.319.47.97; 021.319.48.20

Depozit

Str. Gării nr. 11, Mogoșoaia, jud. Ilfov

Tel.: 0758.053.416

E-mail: vanzari@edituracorint.ro

Magazin virtual: www.edituracorint.ro

Cuvânt-înainte

Prieteni dragi, ne reîntâlnim cu bucurie pe tărâmul minunat al credinței. Am pășit aici, împreună, încă din primele clase, și am descoperit frumusețea vieții religioase. Am aflat mai multe despre Dumnezeu, despre iubirea Lui față de noi și despre calea prin care Îl putem urma. Poate că, pe măsură ce înaintăm pe acest tărâm, în sufletele noastre s-au născut și alte întrebări: Cine suntem? De unde am venit? Care este rostul nostru pe pământ? Sunt câteva întrebări foarte importante, care ne însoțesc întreaga viață. În copilărie răspundem simplu: ne spunem numele, știm că suntem darul lui Dumnezeu pentru părinții noștri și dorim să ne jucăm, să învățăm lucruri noi și să creștem frumos. Răspunsul acesta, deși rămâne valabil toată viața, se îmbogățește și dobândește noi înțelesuri, cu fiecare vârstă. Odată cu trecerea timpului, sporesc înțelegerea, cunoștințele, dar și întrebările. De aceea, încercăm să aflăm cât mai mult, atât prin religie, cât și prin știință.

Anul acesta vom descoperi împreună măreția lui Dumnezeu-Tatăl din modul în care a creat lumea. El a pus în făpturi legile Sale, pentru ca omul să le descopere și să le folosească, spre slava lui Dumnezeu și fericirea sa. În marea Sa dragoste față de om, Dumnezeu S-a descoperit unor oameni aleși. Părintele omenirii le-a dat învățături despre Sine și porunci de urmat, spre folosul și mântuirea tuturor. Găsim în Sfânta Scriptură, în viața Bisericii și în scrierile Sfinților Părinți răspunsuri pentru toate frământările noastre. Ele nu sunt răspunsuri oarecare, sunt cuvinte inspirate de Dumnezeu, de o bogăție și de o adâncime nesfârșite. Vom căuta împreună să înțelegem și să punem în faptă comorile de înțelepciune pe care credința noastră le cuprinde.

Acum sunteți mari. Înaintea voastră, pe drumul vieții, se deschid multe poteci, ale căror răspântii sunt alegerile pe care le faceți. Vă stăm alături, ca prieteni. Vă invităm să călătorim împreună cu Dumnezeu. Așa vom putea să alegem întotdeauna binele.

Autoarele

Cuprins

Cuvânt-înainte	3
Ghid de utilizare a manualului	5
Competențe generale și specifice	6
Să ne amintim din clasa a IV-a.	8

Domeniul

DUMNEZEU SE FACE CUNOSCUT OMULUI

Unitatea de învățare DUMNEZEU – PREZENT ÎN CREAȚIE ȘI ÎN ISTORIE	11
1. Dumnezeu și crearea lumii nevăzute	12
2. Dumnezeu și crearea lumii văzute.	15
3. Adam și Eva – prima familie.	18
4. Prietenia lui Dumnezeu cu Noe.	21
5. Prietenia lui Dumnezeu cu Avraam	24
6. Iosif și frații săi – model de iertare	27
7. Moise, omul care a vorbit cu Dumnezeu ...	30
8. De la regele David la Împăratul Hristos.	33
Lectură pentru împodobit mintea	36
Recapitulare	37
Evaluare	38

Domeniul

IUBIREA LUI DUMNEZEU ȘI RĂSPUNSUL OMULUI

Unitatea de învățare VIAȚA OMULUI CU DUMNEZEU	39
1. Decalogul: importanța lui în viața omului (I)	40
2. Decalogul: importanța lui în viața omului (II)	43
3. Răspunsul omului la chemarea lui Dumnezeu	46
4. Mărturisirea credinței în Vechiul Testament	49
5. Calitățile omului și slujirea lui Dumnezeu ..	52
Lectură pentru împodobit mintea	55

Proiect educațional interdisciplinar	56
Recapitulare	57
Evaluare	58

Domeniul

VIAȚA CREȘTINULUI ÎMPREUNĂ CU SEMENII

Unitatea de învățare A TRĂI ÎMPREUNĂ CU CEILALȚI. MODELE DIN VECHIUL TESTAMENT	59
1. Respectul, în lumina credinței	60
2. Slujirea propriului popor	63
3. Ajutorul oferit semenilor	66
4. Dialogul despre credința în Dumnezeu	69
Lectură pentru împodobit mintea	72
Proiect educațional interdisciplinar	73
Recapitulare	75
Evaluare	76

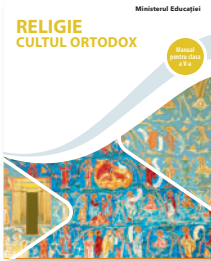
Domeniul

VIAȚA COMUNITĂȚII ȘI SĂRBĂTORILE CREȘTINE

Unitatea de învățare SĂRBĂTORILE ÎN VIAȚA OMULUI	77
1. Sărbătoarea, timp sfințitor și de bucurie (I)	78
2. Sărbătoarea, timp sfințitor și de bucurie (II)	81
3. Relația dintre sărbătorile religioase și alte sărbători (I)	84
4. Relația dintre sărbătorile religioase și alte sărbători (II)	87
Recapitulare	90
Evaluare	91
Proiect educațional interdisciplinar	92
Recapitulare finală	94
Evaluare finală	96

Ghid de utilizare a manualului

Manualul cuprinde varianta tipărită și varianta digitală

Simboluri folosite în varianta digitală

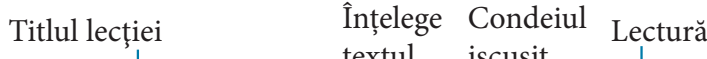
Rezolvă

Privește

Vizionează

Manualul este structurat în unități de învățare, care cuprind:

LECȚIE

Adam și Eva – prima familie

„Tu nu te lași, ca noi să fim ca ei de acum. Măcar să ai copii tăi și să ai lângă tine la casa ta.” Psalmul 128:1-2

Mantale din Sfânta Scriptură

Vocabular

14

Condeiful iscusit

Vino și vezi

Condeiu și nădejde

15

Acasă pentru viață

Portofoliu interdisciplinar

Condeiu de finisat

Merinde pentru suflet

20

Atelier pentru viață

Portofoliu interdisciplinar

Cuvinte de ținut minte

Textul lecției

Credință și tradiție

Vino și vezi

Merinde pentru suflet

Recapitulare

RECAPITULARE

21

EVALUARE

22

Evaluare

23

Competențe generale și specifice

1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței

- 1.1. Explicarea rolului personalităților din Vechiul Testament în devenirea umanității/istoria mântuirii.
- 1.2. Descrierea unor aspecte caracteristice religiei proprii, utilizând concepte specifice.
- 1.3. Identificarea mesajului moral-religios din texte sau suporturi expresive date (biblice, religioase, literare, plastice, istorice).

2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

- 2.1. Exprimarea unor aprecieri personale privind semnificația morală a comportamentului persoanelor din textele studiate.
- 2.2. Selectarea unor reguli de comportament moral-religios din diferite contexte de viață, din perspectiva unor criterii date.

3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase

- 3.1. Evidențierea unor elemente definitorii ale propriei identități religioase.
- 3.2. Identificarea unor responsabilități față de sine și față de comunitate, după repere date, prin raportare la valorile moral-religioase.
- 3.3. Prezentarea modalităților de celebrare a diferitelor sărbători și tradiții religioase, în viața personală și în comunitățile de apartenență.

În acest an vom învăța:

1. Să ne cunoaștem propria religie.

- Să explicăm rolul personalităților biblice în viața lumii.
- Să ne descriem propria credință.
- Să descoperim învățăturile moral-religioase din textele studiate.

2. Să ne comportăm creștinește în familie și în societate.

- Să apreciem semnificația morală a comportamentului personalităților studiate.
- Să ne însușim regulile de comportament moral-creștine.

3. Să trăim în comuniune cu ceilalți.

- Să evidențiem elementele definitorii ale credinței noastre în contextul diversității religioase.
- Să ne asumăm responsabilități față de noi înșine și față de societate.
- Să ne implicăm în celebrarea sărbătorilor și în viața liturgică a Bisericii.

Notă

În acest manual ți se propun multe activități care te invită să **alegi** fie o situație, fie un comportament sau un gând, fie o modalitate de a lucra pentru portofoliu. Acesta poate fi și în format electronic. Preferințele tale te pot ajuta să îți descoperi un talent sau să descoperi ce valori ai, cu predilecție la rubrica *Portofoliu interdisciplinar*, care va conține desene, colaje pe textele studiate, compuneri, poezii, cântece, prezentare PPT, interviu, investigație etc., corespunzătoare cerințelor. *Fiecare opțiune pe care o faci îți dezvăluie cine ești, dacă îți răspunzi sincer la întrebarea: De ce am ales așa?* Lucrează mereu cu atenție la gândurile, emoțiile și sentimentele care îți apar în suflet, te vei cunoaște mai bine pe tine. Aceasta te va ajuta să îi cunoști mai bine și pe cei din jur, dar și pe Dumnezeu, al Cărui Chip îl purtăm toți. Așa vei învăța să trăiești în comuniune cu El și cu întreaga lume.

Dumnezeu este Calea

Anul trecut am descoperit cum ne îndrumă Dumnezeu pe calea vieții spre sfințenie și cum iubirea creștină este un sprijin pentru a trăi viața în comuniune cu ceilalți. De asemenea, am învățat despre prorocii Vechiului Testament care au vestit Nașterea Mântuitorului Hristos.

I. Cu Dumnezeu pe calea vieții

- Lumea este casa tuturor oamenilor.
- Fiecare om este unic și Dumnezeu îl însoțește pe calea vieții.
- Biblia și Biserica ne ajută să ne apropiem de Dumnezeu.
- Primim îndrumare în viață de la persoanele sfinte și de la toți cei dragi și de încredere.
- Dumnezeu ne oferă ajutorul în situații dificile.

1. Dumnezeu a creat omul după chipul Lui. El l-a înzestrat pe om cu voință, acesta fiind liber să aleagă ce va face în viață.

Transcrie în caiet și completează, după model, spațiile punctate, folosind cuvintele din paranteză:

▪ Fiecare om este unic și își caută propria *cale*..... în viață.

▪ Mântuitorul i-a răspuns lui Toma la întrebarea despre cum poate să afle calea: „Eu sunt , și Viața” (Ioan 14, 6).

▪ Lumea este casa oamenilor. Aici ei pot să trăiască în unii cu alții.

(*comuniune, cale, tuturor, Adevărul, Calea*)

2. Alege să te simți bine petrecând timp în mijlocul naturii. Fiind un dar făcut de Dumnezeu omului, natura trebuie ocrotită.

Găsește câte o acțiune pentru:

- A păstra apele curate –
- A nu polua aerul –
- A proteja pădurile –

3. Biblia sau Sfânta Scriptură este o colecție de cărți sfinte scrise de proroci, apostoli și oameni plăcuți lui Dumnezeu, sub inspirația Duhului Sfânt.

▪ Alege dintre următoarele variante pe cele corecte după care se recunoaște o Biblie ortodoxă:

- a.** semnul Sfintei Cruci pe copertă;
- b.** un semn de carte de culoare roșie;

c. numele Mântuitorului scris Iisus, cu doi de „i”;

d. este tipărită cu aprobarea Sfântului Sinod.

▪ Arată cum îl călăuzește Biblia pe om spre Dumnezeu.

4. Citește textul și privește icoana de mai jos.

Și trecând Iisus, a văzut un om orb din naștere... și a uns cu tină ochii orbului. Și i-a zis: Mergi de te spală în scaldătoarea Siloamului (care se tâlcuiește: trimis). Deci s-a dus și s-a spălat și a venit văzând.

Ioan 9; 1, 6-7

▪ Cum a ajutat Mântuitorul Hristos oamenii care se aflau în dificultate?

Vindecarea orbului din naștere

5. Citește poezia de mai jos:

Înger bun, ți-aduc acum, Mi-ai dat gând s-ascult părinți
Cu sfială, mulțumire, Și duhovnicul, mereu,
Că tu, pe al vieții drum, Și, cu lumina minții,
M-ai ținut sub ocrotire. Să mă-ncred în Dumnezeu.

▪ Identifică în poezie persoanele care te îndrumă în viață. Ce bucurie ai putea să-i faci fiecăreia, drept recunoștință pentru ajutorul primit?

II. Sfințenia, cale spre Dumnezeu

- Iisus Hristos ne-a deschis tuturor calea spre Dumnezeu.
- Sfinții Apostoli și Evangheliști ne-au vestit învățătura Mântuitorului Hristos.
- Sfinții au trăit și au mărturisit credința creștină.
- Sfinții români sunt exemplu pentru păstrarea credinței creștine în țara noastră.

1. Precizează cu **A** (adevărat) sau **F** (fals) următoarele enunțuri:

- Doar unii oameni sunt chemați la sfințenie. **F**
- Sfințenia este asemănarea cu Domnul Iisus Hristos.
- Sfințenia se obține urmând întotdeauna modelul Mântuitorului.
- Printre roadele sfințeniei se află iubirea, fericirea, nerăbdarea.

Sfinții Petru și Pavel

Sfântul Andrei

2. Găsește corespondențele și transcrie în caiet enunțurile corecte, după model.

A. Sfinții Apostoli	a. au scris în Noul Testament despre viața și învățătura Mântuitorului.
B. Sfinții Apostoli și Evangheliști Matei, Marcu, Luca și Ioan	b. a devenit apostol mai târziu.
C. Sfântul Apostol Luca	c. au fost aleși de Mântuitorul pentru a răspândi Evanghelia.
D. Sfântul Apostol Pavel	d. a pictat prima icoană a Maicii Domnului.

Sfinții Împărați Constantin și Elena

3. Sfinții au mărturisit credința atât prin cuvânt, cât și prin faptele lor bune. Privește icoana de mai sus:

- Ce fapte de seamă au făcut Sfinții Împărați Constantin și Elena?
- De ce în centrul icoanei este reprezentată Sfânta Cruce?

4. Privește icoana Sfântului Andrei și cea de mai jos. Scrie un text de șase rânduri în care să arăți cum s-a răspândit și întărit creștinismul pe teritoriul țării noastre, folosind următoarele cuvinte: *Dobrogea, apostol, călugări, ierarhi, credință, voievod, popor, sfinți, martiri.*

Sfântul Voievod Ștefan cel Mare și Sfinții Martiri Brâncoveni

III. Iubirea creștină, sprijin pentru conviețuirea cu ceilalți

- Iubirea este cea mai mare poruncă a Domnului Iisus Hristos.
- Dumnezeu ne îndeamnă să trăim în comuniune cu toți ceilalți.
- Familia este un model de împlinire a poruncii iubirii.
- Prietenia reprezintă manifestarea iubirii față de cei dragi.
- Fiecare dintre noi putem fi un exemplu de iubire față de cei de lângă noi.

Pilda Samarineanului milostiv

1. Privește icoana de mai sus și amintește-ți *Pilda Samarineanului milostiv*. Comentați următoarele învățături desprinse din această pildă.
 - Cea mai mare poruncă este să iubim.
 - Arătăm că Îl iubim pe Dumnezeu dacă îl iubim pe aproapele nostru.
 - Iubirea pentru aproapele nostru se manifestă și prin fapte bune.
 - Prin termenul de *aproapele* înțelegem pe cei de același neam sau credință cu noi.

2. Găsește corespondențele între coloane și transcrie în caiet enunțurile corecte.

A. Putem schimba lumea în bine dacă toată viața	a. reflectă respectul față de Dumnezeu și față de semenii.
B. Avem rezultate școlare mai bune dacă	b. prin respect și bună înțelegere.
C. Putem trăi în armonie unii cu alții	c. respectăm poruncile și îndemnul lui Dumnezeu.
D. Modul în care ne comportăm în biserică	d. respectăm cu toții regulamentul școlar.

3. Identifică cinci motive pentru care regulile sunt necesare în viața oamenilor.

4. Orice om dorește să devină mai bun. Alcătuiește o listă cu șapte reguli importante care te-ar ajuta în acest sens. Respectă-le!

Nunta din Cana Galileii

5. Privește icoana de mai sus. Ce descrie? Identifică două învățături importante legate de acest eveniment:

- Mântuitorul a făcut aici prima minune.
- Prin prezența Sa, Mântuitorul a binecuvântat familia.
- Mântuitorul a arătat că apreciază numai veselia în cadrul familiei.

6. Alege varianta corectă pentru înțelesul îndemnului adresat de Domnul Iisus ucenicilor Săi: *Lăsați copiii să vină la mine*.

- a. Copiii pot merge și singuri la biserică.
- b. Părinții să le îndrume întotdeauna copiii pașii spre Domnul Iisus Hristos, în Biserică.
- c. Botezul este numai pentru copii.

7. Așază cuvintele care descriu prietenia la vârsta voastră în ordinea pe care tu o consideri importantă. *sinceritatea, credința, reciprocitatea, bucuria, rugăciunea, dăruirea, compasiunea, ajutorul*

Domeniul
Dumnezeu Se face cunoscut omului
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE

**Dumnezeu – prezent
în creație și în istorie**

Arborele lui Iesei (fragment, Mănăstirea Sucevița)

- 1. Dumnezeu și crearea lumii nevăzute**
- 2. Dumnezeu și crearea lumii văzute**
- 3. Adam și Eva – prima familie**
- 4. Prietenia lui Dumnezeu cu Noe**
- 5. Prietenia lui Dumnezeu cu Avraam**
- 6. Iosif și frații săi – model de iertare**
- 7. Moise, omul care a vorbit cu Dumnezeu**
- 8. De la regele David la Împăratul Hristos**

Lectură pentru împodobit mintea
Recapitulare. Evaluare

Dumnezeu și crearea lumii nevăzute

*Cred întru Unul Dumnezeu,
Tatăl Atotțitorul,
Făcătorul cerului și al pământului,
al tuturor celor văzute și nevăzute.*
Simbolul Crediței

Crearea lumii nevăzute

Nestemate din Sfânta Scriptură

Prin credință înțelegem că s-au întemeiat veacurile prin cuvântul lui Dumnezeu, de s-au făcut din nimic cele ce se văd.

Evrei 11, 3

Când s-au făcut stelele, lăudatu-M-au cu glas mare toți îngerii Mei.

Iov 38, 7

Vocabular

- **a preamări** = a lăuda, a slăvi.
- **a tâlcui** = a explica, a interpreta.
- **existență** = care există, este, trăiește, se află în realitate.
- **har** = puterea iubitoare a lui Dumnezeu care se dă în dar oamenilor.
- **orânduire** = ordine, ierarhie.
- **Sfinții Părinți** = scriitori sfinți ai Bisericii.

În fiecare duminică la Sfânta Liturghie, rostind Crezul, ne mărturisim credința. Spunem în puține cuvinte taine mari despre începutul lumii, mântuirea, sfințirea și rostul ei.

La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul.

Cele opt cuvinte cuprind o lume întregă. Aflăm că Dumnezeu este **Creatorul lumii**. Lumea spirituală, nevăzută, a îngerilor, după cum tâlcuiesc Sfinții Părinți, este numită **cer**, iar cea materială **pământ**.

Dumnezeu este veșnic, este Izvorul oricărei existențe, existența însăși. El a făcut lumea după un anumit plan, din nimic, deodată cu timpul. Motivul creației a fost dat de libertatea, bunătatea, **iubirea** și milostivirea Sa nemărginită, pentru că lui Dumnezeu nu-I lipsea nimic. Scopul creației a fost ca fapăturile Sale să fie fericite și să-L preamărească pentru această lucrare minunată.

Din Sfânta Scriptură aflăm că **îngerii** sunt ființe spirituale, libere și nemuritoare. Ei sunt superiori oamenilor, dar inferiori lui Dumnezeu, numit și Domnul Savaot, adică al oștirilor îngeresti. Au fost creați de Dumnezeu **din nimic**, în număr foarte mare, cu scopul de **a-L preamări, sluji și de a vesti voia Sa**. Ei păzesc întreaga creație, sfătuiesc omul și mijlocesc între Dumnezeu și lume. Dumnezeu a creat toți îngerii buni, înzestrându-i cu daruri și puteri deosebite. Ei strălucesc prin virtuți și răspândesc lumina harului Sfintei Treimi. Înainte de facerea omului, o parte dintre ei s-au răzvrătit din pricina mândriei și a vicleniei. Această răzvrătire a fost oprită de Sfântul Arhanghel Mihail. El le-a cerut să asculte de Dumnezeu.

Lumea nevăzută, îngerească, se întrepătrunde cu lumea noastră, slujindu-L pe Dumnezeu și vestind voia Sa, spre mântuirea oamenilor.